

Groen, Sociaal en Open: deze drie kernwaarden staan sinds het ontstaan van GroenLinks nog altijd centraal. In West Betuwe zal GroenLinks deze waarden vertalen naar lokale thema's en daarbij de balans zoeken tussen landelijk en regionaal beleid. Wij zijn realistisch, dynamisch, helder en ambitieus!

GROEN

GroenLinks West Betuwe wil de rust en de ruimte beschermen die zo kenmerkend zijn voor het mooie Rivierenland. We stimuleren biologische landbouw en energiebesparing, het opwekken van duurzame energie en initiatieven die zich richten op hergebruik en recycling. We gaan voor duurzame innovatie op bedrijventerreinen en in de agrarische sector. We 'bewaken' de energieneutrale doelen door besluiten en plannen kritisch te toetsen en de gemeente te verplichten een lokale CO2 boekhouding bij te houden en hier jaarlijks over te rapporteren aan het Rijk. We willen meer fietsen, minder auto's en een veilig en slim netwerk van betaalbaar openbaar vervoer.

Natuurlijke landschappen

Het Rivierengebied is prachtig en uniek: een groenblauwe corridor met indrukwekkende vergezichten en inspirerend natuurschoon. Wij steunen initiatieven in de regio die gericht zijn op het behoud van biodiversiteit: van een gezonde bijenstand tot het voorkomen van zwerfafval, van het terugdringen van licht- en geluidsoverlast tot het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarbij werken we samen met bedrijven, overheden, instellingen, stichtingen en verenigingen.

- Er komen geen nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen langs de Linge en de Waal; Er wordt alleen naast of tussen de bestaande bebouwing gebouwd en/of bij knooppunten van openbaar vervoer.
- We geven de natuur voorrang. Onkruidbestrijding voeren we op milieuvriendelijke wijze uit en er wordt met beleid gemaaid.
- We zetten gemeentegrond in voor het creëren van bij-vriendelijke zones, met bloemen, bloeiende bomen, etc. en bewaken de bomenkap kritisch.
- Er komt een loket voor hulp bij aanpak van eigen erf en tuin: minder verharding, regenwater buiten het riool houden, etc.

Natuur-inclusieve landbouw

GroenLinks is voorstander van nieuwe modellen van productie en samenwerking in de agrarische sector, zoals natuur-inclusieve landbouw, biologische productie, energieleverende kassen en regionale afzetcoöperaties. Daarbij wordt gelet op diversiteit en afwisseling van gewassen om kans op plant- en dierziekten te verminderen. De gemeente stimuleert grondgebonden landbouw en kijkt samen

met de boeren in de omgeving naar mogelijkheden om hun verdienmodel rond te krijgen, bijvoorbeeld door energie te produceren, gecombineerd met actieve vormen van natuurontwikkeling, recreatie en dienstverlening.

- We zijn voorstander van het inzaaien van akkerranden met bloemmengsels om insecten en vogels aan te trekken, die op hun beurt weer als natuurlijke bestrijders in de gewassen kunnen fungeren.
- De gemeente verleent geen medewerking aan de bouw van megastallen en de bestaande stallen moeten voldoen aan alle eisen op het gebied van veiligheid, dierenwelzijn, milieu en volksgezondheid.
- We willen lokale biomassa beter benutten.
- Waar mogelijk wordt het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen teruggedrongen.

Energieneutraal

West Betuwe heeft de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn: alle energie die we gebruiken is groen geproduceerd. We houden ons bij *alle* plannen en besluiten aan het Klimaatakkoord en de nieuwe Klimaatwet. Dat laatste zal GroenLinks in de Gemeenteraad goed bewaken en stimuleren. Nieuwbouw is energieneutraal en niet langer aangesloten op het aardgasnet. We helpen particuliere huiseigenaren met het verduurzamen van hun woning.

- Wij behouden het energieloket van Het Nieuwe Wonen Rivierenland (HNWR) om burgers te informeren over subsidies en energiebesparende maatregelen en we verhogen het duurzaamheidsbudget om doelstellingen te kunnen halen.
- In 2019 worden scenario's uitgewerkt voor ruimtelijk (aanwijs)beleid betreffende energie uit zon, wind en eventueel biomassa en tevens wordt een kanskaart ontwikkeld voor warmtenetten en geothermie.
- We gaan een samenwerking aan met andere gemeenten in Rivierenland voor een regionale energiestrategie.
- Het Centrum voor Duurzaamheid De Knop, waar burgers terecht kunnen voor informatie en advies, wordt verder uitgebouwd.
- De gemeente gebruikt het contract met woningcorporaties om verduurzaming te stimuleren.
- Er komt aandacht voor 'energiearmoede': mensen met een smalle beurs worden gesteund met een uitgebreide duurzame lening die verrekend wordt met de energierekening.
- Voor het buitengebied en voor elke wijk en kern stellen we een 'van het gas af'-plan op, samen met woningcorporaties, het Nieuwe Wonen Rivierenland (HNWR) en netwerkbedrijf Alliander. Gasleidingen worden aan het eind van hun levensduur niet vervangen.
- De gemeente koopt alleen nog lokale groene stroom in en sluit een ontwikkelovereenkomst met 11duurzaam/Betuwestroom voor voldoende opwekking.

- Het wijzigen van bestaande bouwplannen richting energieneutraliteit wordt actief bevorderd. Bij energieneutrale verbouw versoepelen wij het kadastraal splitsen van huizen.
- Burger(coöperatie)s hebben het recht om voor minimaal 50% mede-eigenaar te zijn van alle groene energieontwikkeling. Dit zorgt voor draagvlak en lokale economie.

Innovatieve bedrijvigheid

De Randstad is dichtbij. West Betuwe ligt centraal en strategisch tussen dichtbevolkte gebieden, omringd door drukke vaarwegen en doorsneden door snelwegen en spoorlijnen. Onze regio lijkt steeds aantrekkelijker te worden voor bedrijven. Dat is een gunstig voor de werkgelegenheid, maar wij willen voorkomen dat het Rivierengebied industrialiseert ten koste van het agrarische landschap. GroenLinks zal bedrijven en ook de gemeente zelf stimuleren om duurzaam te werken, niet vrijblijvend, maar met de stok achter de deur. Door energieverbruik en -productie beter af te stemmen en aan elkaar te koppelen kunnen we kosten besparen. Bedrijven hebben een belangrijke taak in het bijdragen aan onze energiedoelen.

- ← We steunen duurzame innovatie en faciliteren bedrijven (bijvoorbeeld met de vergunningverlening) die nieuwe technieken voor o.a. zonne-energie en zuinige verlichting gebruiken.
- De gemeente steunt het energieloket HNWR, dat een bedrijvenaankpak ontwikkelt.
- De bestaande industrieterreinen worden niet verder uitgebreid.
- Alleen starters, kleine en middelgrote lokale bedrijven worden aangetrokken.
- Alle bedrijven moeten zich houden aan de eisen uit de nieuwe Klimaatwet.

Een circulaire regio

We willen af van de wegwerpeconomie en pleiten voor een regionale circulaire economie. Het lineaire economische model is niet langer houdbaar, we vervuilen de bodem, het water en de lucht ermee. Met de inwoners en ondernemers gaan we op zoek naar innovaties die passen bij onze regio.

- De gemeente moedigt ondernemers aan om te werken met producten die uit de omgeving komen, bijvoorbeeld buurtsupermarkten die producten uit de eigen kern aanbieden.
- In heel West Betuwe worden reparatiecafé's gevestigd.

Duurzame mobiliteit

Fietsen en wandelen zijn gezond en milieuvriendelijk, maar niet alle vervoer kan per fiets of te voet. Er moet een schoon en veilig openbaar vervoersnetwerk zijn dat reizigers voor een betaalbare prijs in een acceptabele tijdsduur van deur tot deur brengt. GroenLinks West Betuwe gaat zich hard maken om het huidige

OV-netwerk in West Betuwe slimmer in te richten en duurzaam te verbeteren zodat de kernen en de basisvoorzieningen onderling optimaal met elkaar verbonden worden.

- GroenLinks West Betuwe dringt aan op extra voorzieningen om de Noord-Zuid OV- verbindingen te verbeteren.
- Elk treinstation moet een vervoerscentrum zijn met OV-fietsen, bewaakte fietsstallingen, een buurtbus, boodschappenbus, deelauto's en regiotaxi's.
- Op alle stations in de gemeente dienen openbaar toegankelijke toiletten aanwezig te zijn, eventueel toegankelijk met OV-chipkaart.
- Het fiets- en wandelpaden netwerk in de gemeente moet worden uitgebreid en veilig zijn, goed verlicht dus en waar mogelijk los van de rijbaan, of gebruik makend van twee kleuren asfalt en strepen.
- We stimuleren het gebruik van milieuvriendelijke auto's, zowel voor privégebruik (er moeten voldoende oplaadpunten zijn, duurzaamheidsleningen voor elektrische auto's) als voor het openbaar vervoer.
- We willen een experiment met een pakjesbezorgcentrale in een van de dorpen, waar mensen zelf pakjes kunnen halen en brengen en waar eventueel elektrische bezorgbusjes worden ingezet.
- Het sluipverkeer rond de A2 en A15 moet een krachtig halt toegeroepen worden, met name rond Beesd en Waardenburg.
- GroenLinks West Betuwe pleit voor een veerverbinding tussen Zaltbommel en Haaften.

SOCIAAL

GroenLinks staat voor een open, diverse en sociale samenleving. Preventie met als doel problemen te voorkomen is belangrijk net als het geven van goede voorlichting over gezondheid, voeding, bewegen, gedrag, werk, scholing, veiligheid etc. Iedere kern heeft een hart dat blijft kloppen dankzij de verenigingen, de sportclubs en het dorpshuis: de plekken waar inwoners elkaar ontmoeten, waar vrijwilligers zich inzetten voor de gemeenschap en waar nieuwkomers kunnen integreren. Die verenigingen en clubs binnen de dorpen hebben onze steun. Ze zijn niet alleen belangrijk voor sport of hobby: kinderen groeien er op en vrijwilligers worden er geboren.

Iedereen doet mee

Voor iedere inwoner is het belangrijk om een bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving. GroenLinks wil dat iedereen mee kan doen. Als dat om wat voor reden dan ook niet lukt, is het de taak van de gemeente om mensen te helpen en om kansen te creëren door met professionele organisaties samen te werken en bewonersinitiatieven te stimuleren.

- Wij willen een debat over het basisinkomen en steunen het regionale initiatief om een pilot te starten.
- Wij willen af van de onnodige en soms vernederende regels voor mensen met een bijstandsuitkering. Zij mogen bij ons wat meer bijverdienen, vrijwilligerswerk doen en er wordt minder dwang toegepast.
- Er komt één aanspreekpunt voor inwoners met hoog opgelopen schulden met gericht advies en persoonlijke begeleiding en GroenLinks wil het gesprek aangaan met de grote schuldeisers (Ziektekostenverzekeraars, Woningcorporaties).
- Samenwerking met SchuldHulpmaatjes wordt aangemoedigd en we maken gebruik van hun kennis en ervaring om de gemeentelijke werkwijze te verbeteren: meer begrip, begrijpelijke taal en oplossingen die mensen echt helpen, zijn nodig.
- De gemeente kan soms (een deel van) ontstane schulden overnemen. Niet uit liefdadigheid - mensen betalen hun schulden later terug - maar als zinnige investering om mensen weer perspectief te bieden.

Duurzame werkgelegenheid

Onze gemeente is in onze ogen meer dan de achtertuin van de Randstad. MKB en kleinschalige bedrijven heten wij van harte welkom, vooral als zij voor nieuwe, duurzame werkgelegenheid zorgen. Eerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt is voor GroenLinks West Betuwe een belangrijk aandachtspunt.

- Wij zien er op toe dat bedrijven in de regio zich houden aan de wettelijke afspraken binnen de EU.
- GroenLinks West Betuwe waakt voor handhaving van gelijkwaardige arbeids- en leefomstandigheden voor *alle* werknemers die in onze regio werkzaam zijn.

Leefbare kernen

GroenLinks wil de leefbaarheid van dorpen versterken met kleinschalige woningbouw, ofwel inbreiding in de dorpen. Geen grootschalige nieuwbouw, maar bouwen naar behoefte en zorgen voor doorstroming in de huursector.

- We willen niet dat huurwoningen in het verkoopcircuit belanden, maar blijven inspelen op de vraag van huurders.
- Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) wordt concreet ondersteund en de gemeente scheidt voorwaarden zodat het starten van een CPO door burgers een eenvoudiger zaak wordt.
- We streven ernaar de aanwezige voorzieningen in de kernen te behouden.
- De buitengebieden worden actief betrokken bij de ontwikkelingen in de kernen.
- De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing e.d.) van onze inwoners en bedrijven stijgen niet verder als gevolg van de fusie van de drie gemeentes, maar gaan zo mogelijk omlaag. Dat betekent dat de totale

opbrengst van m.n. de OZB niet stijgt voor de bestaande woningvoorraad en bedrijven.

- Jaarlijks wordt de OZB alleen verhoogd met het inflatiepercentage. De voorbereidingskosten en zogenaamde 'frictiekosten' in verband met de gemeentelijke herindeling komen niet uit boven de daarvoor bestemde eenmalige bijdrage van het Rijk en de Provincie.

Saamhorigheid en respect

GroenLinks West Betuwe werkt aan een gemeente waar saamhorigheid vanzelfsprekend is en waar integreren een respectvolle wisselwerking over en weer betekent. Culturele diversiteit is een verrijking voor de West Betuwse samenleving.

- West Betuwe neemt haar verantwoordelijkheid om de haar toegewezen vluchtelingen met asielstatus een huis, veiligheid en begeleiding bij het zoeken naar werk te bieden.
- De gemeente houdt zicht op een begeleidingsplan waarbij vluchtelingen hun inzet tonen door Nederlands te leren, werk te zoeken, een participatieverklaring te ondertekenen en een inburgeringstoets af te leggen.
- De gemeente levert een bureaucratie-vrije basis voor professionele en vrijwillige organisaties die met laagdrempelige en informele activiteiten de verbinding tussen *alle* West Betuwanaren bevorderen.
- In onze landelijke gemeente wordt waar dat nodig is het vervoer naar taallessen, inburgeringscursussen en werkervaringsplekken vergoed.
- GroenLinks West Betuwe zal vormen van jobcoaching (passende (taal)stageplekken, vrijwilligerswerk), buddyprojecten en taallessen (voorleesproject, bibliotheek, taalhuis) stimuleren en indirect behulpzaam zijn bij het creëren van een netwerk voor het vinden van de weg in de Betuwse samenleving.
- Wij bevorderen de zelfredzaamheid en de samenredzaamheid van burgers, in het bijzonder die van vluchtelingen die uit een 'wij'cultuur komen en hun weg in West Betuwe nog moeten vinden.

Goed onderwijs dichtbij

Onze kinderen zijn de toekomstige burgers van onze vrije samenleving. Goed en passend onderwijs moet daarom een blijvende bron van aandacht zijn binnen de gemeente. Scholen dragen niet alleen bij aan de individuele ontwikkeling van elk kind, maar ook aan diens sociale verantwoordelijkheid en actieve maatschappelijke betrokkenheid.

- Scholen (brede scholen) van verschillende gezindten bieden de jeugd in onze kernen een toekomst door goed onderwijs dichtbij huis. Naschoolse opvang vindt plaats in de directe omgeving.
- Wij vinden het belangrijk dat kinderen buiten kunnen genieten van sport en spel en al op jonge leeftijd in aanraking komen met de natuur, met muziek,

theater en beeldende kunst. Dit is geen overbodige luxe, maar een belangrijk ingrediënt voor zowel de cognitieve als de emotionele ontwikkeling van kinderen.

- GroenLinks West Betuwe wil muzikale vorming en sport in het onderwijs op lokaal niveau stimuleren in samenwerking met professionals en muziekverenigingen.
- GroenLinks West Betuwe wil bestrijding van laaggeletterdheid onder de bevolking door intensief aanpakken o.a. door het actief steunen van openbare bibliotheken en individuele projecten.
- West Betuwe is een belangrijk centrum voor de fruitteelt en daarom ondersteunt GroenLinks initiatieven om studenten van agrarische scholen uit bijvoorbeeld Den Bosch, Dordrecht, Utrecht, Tiel of de LU Wageningen nieuwe, ecologisch verantwoorde ideeën en concepten te laten ontwikkelen.
- Actieve kennisuitwisseling tussen studenten van de ons omringende opleidingsinstituten en de fruit- en voedingsmiddelenbranche in onze gemeente moet leiden tot een organisatie waar nieuwe, natuurlijk vriendelijke vormen van groente- en fruitteelt ontwikkeld kunnen worden.

Gezonde jongeren en ouderen

Gezondheid heeft niet alleen met voeding te maken, maar ook met leefomgeving, geestelijk welzijn en tijdsbesteding. GroenLinks West Betuwe zorgt ervoor dat de Gemeente haar verantwoordelijkheid neemt bij de uitvoering van de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), de jeugdzorg en de arbeidsparticipatie.

- Wij willen zorg op maat voor mensen die ondersteuning nodig hebben. Dat vraagt om een zorgvuldige voorbereiding van de te verlenen zorg.
- Voor de voorbereiding en uitvoering van beleid wordt intensief contact onderhouden met adviesraden (WMO/Sociaal Domein). Daarin zijn ook gebruikers van de zorg vertegenwoordigd.
- Van zorgverleners wordt gevraagd om dichtbij mensen te staan. Er wordt gestreefd naar een integrale aanpak van de gesignaleerde problematiek, zodat hulpzoekenden niet eindeloos van de ene naar de andere zorgorganisatie worden doorgestuurd. Zorgverleners moeten ruimte en tijd krijgen om die geïntegreerde zorg te verlenen.
- Overleg tussen alle disciplines - scholen, artsen, ouders en andere betrokkenen - over bijvoorbeeld voeding en beweging, zal gestimuleerd worden.
- Bureaucratie wordt zoveel mogelijk vermeden en met regels wordt flexibel omgegaan zodat mensen niet tussen wal en schip vallen. Concrete zorg staat voorop en sociale wijkteams hebben daarin een belangrijke rol.
- De gemeente selecteert zorgaanbieders niet alleen op financiën, maar vooral op kwaliteit en continuïteit van de geleverde zorg. Ook wordt daarbij gezorgd voor fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden voor de medewerkers.
- De financiële middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt voor zorgdoeleinden, worden alleen daarvoor aangewend. Om eventuele tekorten te dekken wordt een reservefonds gevormd, dat zo nodig jaarlijks wordt 'bijgevuld'.
- Welzijn West Betuwe wordt ondersteund.
- We doorbreken het taboe rond het hoge drugs- en alcoholgebruik, depressie en zelfdoding. We maken het bespreekbaar en stimuleren projecten die preventief werken door jongeren en ouderen perspectief te bieden (bijv. door het inzetten van jobcoaches), in plaats van repressiemaatregelen op te schalen. We maken hier een plan voor (bijv. met sportverenigingen, huisartsen, ggz enz.).
- Met de vergrijzing in het vizier is preventief aandacht vereist voor de specifieke problemen van het ouder worden, zowel fysiek als mentaal (vereenzaming, mobiliteit, toegankelijkheid publieke locaties, toenemende digitalisering etc.).

OPEN

GroenLinks West Betuwe streeft naar een open gemeente waar saamhorigheid, veiligheid en vrijheid hand in hand gaan; waar inwoners, verenigingen en ondernemers in een vroeg stadium betrokken worden bij grote en kleine veranderingen in hun leefomgeving.

Veilige kernen

Een hoofdpunt in het beleid van de nieuwe gemeente is het bevorderen van veiligheid in de kernen, bijvoorbeeld door wijk- of kernagenten die regelmatig spreekuur houden om met persoonlijk contact het vertrouwen op te bouwen. Op diefstal, inbraak, geweld en vernieling wordt, als het maar enigszins kan, onmiddellijk en raak gereageerd. De gemeente neemt de regie en kiest voor een integrale aanpak met politie, woningcorporaties, hulpverlening en buurtbeheer. We maken afspraken in de vorm van een actieplan met een escalatielijn.

- Wij zijn voor een actief preventiebeleid gebaseerd op overleg en samenwerking met lokale partners (bewoners, ondernemers, organisaties, verenigingen).
- Genoeg hangplekken voor jongeren en ouderen, meer bankjes in de openbare ruimte dus, mét afvalbakken.
- Duidelijke afspraken over knalvuurwerk en handhaving daarvan. We pleiten voor vuurwerkvrije zones en vuurwerkshows i.p.v. particulier knalvuurwerk.

Overheidsparticipatie

De gemeente faciliteert en steunt burgerinitiatieven en lokale overlegvormen (buurtbeheer, dorpsstafel, e.d.) in de zesentwintig kernen. Zo onderschrijft de gemeente de principes van actieve openbaarheid, ook in de eerste fase waarin de agenda bepaald wordt en het beleid gevormd. We staan open voor nieuwe ideeën, leren van elkaar en waarderen creativiteit. De gemeente zet de waardevolle ervaring en kennis van alle betrokken bewoners in om nog betere en toegankelijker dienstverlening te realiseren.

Leefbaarheid

Wij verwachten veel van leefbaarheidbudgetten zodat initiatieven en signalen uit de kernen zorgen voor verbetering van de leefbaarheid in wijk, straat of buurt. Elke kern krijgt een (bescheiden) vast bedrag om open dialogen te organiseren en kleine initiatieven te ondersteunen. Daarnaast worden bedragen beschikbaar gesteld die een structurele bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de kern. De raad stelt daarvoor een verordening vast in overleg met de lokale samenleving.

Open besturen

GroenLinks West Betuwe kiest voor een minder gedetailleerd en dichtgetimmerd coalitieakkoord, maar wil vooral procesafspraken: hoe gaan we met elkaar om. Dat betekent dat we pleiten voor het opstellen van een bestuurlijk strategische

agenda door de hele raad, waarin de onderwerpen worden benoemd die 'aangepakt' gaan worden en de wijze waarop de hele raad en de samenleving daarbij worden betrokken.

GroenLinks West Betuwe is voor:

- het kiezen van wethouders die zich open opstellen richting de hele raad en de hele samenleving,
- openheid en helderheid door college en raad over bijeenkomsten, publicaties, besluitvorming, financiën en een actief informatiebeleid.
- besluitvorming via een open debat op basis van argumenten en visies en tegen het denken in tegenstellingen (coalitie versus oppositie).

Kleinschalig toerisme

We heten toeristen die van kunst, cultuur, natuur en historie komen genieten in Rivierenland, van harte welkom. Wij stimuleren daarbij de kleinschalige toeristische ontwikkelingen die rekening houden met de groene en sociale afspraken die ook gelden voor ondernemen in West Betuwe.

Kunst, cultuur & sport voor iedereen

Kunst, cultuur, sport, erfgoederen en monumenten bepalen mede het karakter, het gezicht en de leefbaarheid van de nieuwe gemeente West Betuwe. Theatergroepen, muziekverenigingen, sportclubs en kunstmanifestaties leveren een belangrijke bijdrage aan een open gemeente en worden niet wegbezuinigd, ook niet op lokaal niveau in de verschillende kernen. Kunst, sport, film, muziek en poëzie worden vanuit de gemeente gefaciliteerd zodat het voor alle inwoners toegankelijk is. Goede, bestaande initiatieven blijven behouden en nieuwe goede initiatieven worden gesteund.

- Wij zoeken aansluiting bij het Cultureel- en erfgoedpact 2017 – 2020. Het pact zet in op de doelen cultuurparticipatie, cultuureducatie, cultuurtoerisme en de omgeving leefbaar maken waarbij vaak verbinding met erfgoed wordt gelegd.
- Wij onderzoeken of het Jeugdcultuurfonds, het Jeugdsportfonds en het Jeugdzwemfonds, overal ingezet kunnen worden in West Betuwe.
- De gemeente moet met Stichting Leergeld in actie komen voor kinderen die opgroeien in gezinnen met een bijstandsuitkering.
- GroenLinks West Betuwe is sterk voorstander van het in stand houden van een Kunstfonds.
- GroenLinks West Betuwe stimuleert en faciliteert ontspannings- en ontmoetingsmogelijkheden voor ouderen.